

מבט אישי

חטיבה בשינוי כיוון צוות קרב חטיבתי 401 בלחימה בלבנון

התחקיר והפקת לקחים הם בבסיסה של המערכת הצבאית. בסוף כול קרב אמור מי שפיקד עליו לזהות טעויות ושגיאות בשלבי תכנונו, נוהל הקרב לקראתו וניהולו. כך עושה מפקד חטיבה 401 מהקרב שהתנהל במסגרת מבצע "שינוי כיוון 11" הוא השלב האחרון במלחמה, שנקרא בדרך כלל הקרב בסלוקי

בפיקוד על הטנק, התנועה שלו והפעלת האש ממנו היו ברמה נמוכה. הדבר בא לידי ביטוי באופן קריטי במהלך הלחימה. אימונים משותפים עם יחידות אחרות היו במשורה גם הם, כתוצאה מתעסוקת בט"ש אינטנסיבית ומשאבי אימון מעטים. יתרה מזו, ברמה המטכ"לית תוכנן מהלך לצמצום יחידות סדירות, שבמסגרתו ייסגר גדוד סדיר בכל אחת מן החטיבות.

מבחינה אופרטיבית - כשנה לפני המלחמה הוצאה עוצבת הפלדה, ובמסגרתה החטיבה, מהתוכניות האופרטיביות של פיקוד הצפון בלבנון. כתוצאה מכך, חלה שחיקה בהיכרות עם הגזרה והאויב. בנוסף, בשנה הזאת התחלף כל סגל פיקוד החטיבה, מרמת המ"פ ועד המג"ד. לא היה למעשה בסיס אופרטיבי כמעט בכלל. בנוסף, עזרי המודיעין נלקחו מן החטיבה. בשורה התחתונה, המוכנות לעימות כלשהו הייתה ברמה נמוכה - הן ברמת הלוחמים והמפקדים הזוטרים, והן ברמת המפקדים הבכירים.

שינוי כיוון 11 - הקרב בסלוקי

הדוגמאות שאתייחס אליהן, לקוחות מהקרב במסגרת "שינוי כיוון 11" -

ב12 ביולי 2006, באותה עת נחטפו החיילים אלדד רגב ואהוד גולדווסר. שימשתי למעלה משנתיים בתפקיד מפקד חטיבה 401. במאמר הזה אתייחס לכמה תופעות במהלך הלחימה, ולדעתי יש בהן ערך מוסף לסיבוב הלחימה הבא בלבנון לכשיבוא, וללחימה בכלל.

רקע

חטיבה 401 בפיקודי, ביצעה ב-2005 הסבה מטנקי מג"ח לטנק מרכבה סימן 4. ההסבה לוותה בבניית תורת לחימה חדשה, שאושרה כפיילוט לבחינה של מבנה מחלקות כצמדים. במסגרת תהליך ההסבה, ועלימנת לסיים מבצוע החטיבה לחירום, התבססה החטיבה על טנקים שבשוטף היו ביחידות ההכשרה בחטיבה 460. במשך יותר משנה לפני המלחמה, שהו יחידות החטיבה רוב הזמן בתעסוקות בט"ש בשטחים. האימונים היו דלים באמצעים - גם בהכשרות היה קיצוץ עמוק בתחמושת ובשעות מנוע.

כתוצאה מכך הרמה המקצועית הייתה בסיסית ביותר, עד כדי חוסר ידע וניסיון תפעול בכלים דוגמת מרגמה 60 מ"מ פנימית - נשק חיוני ביותר ללחימה בשטחים הרריים. היכולת המקצועית

מוטי כידור
אל"ם (מיל), מח"ט 401
במלחמת לבנון השנייה

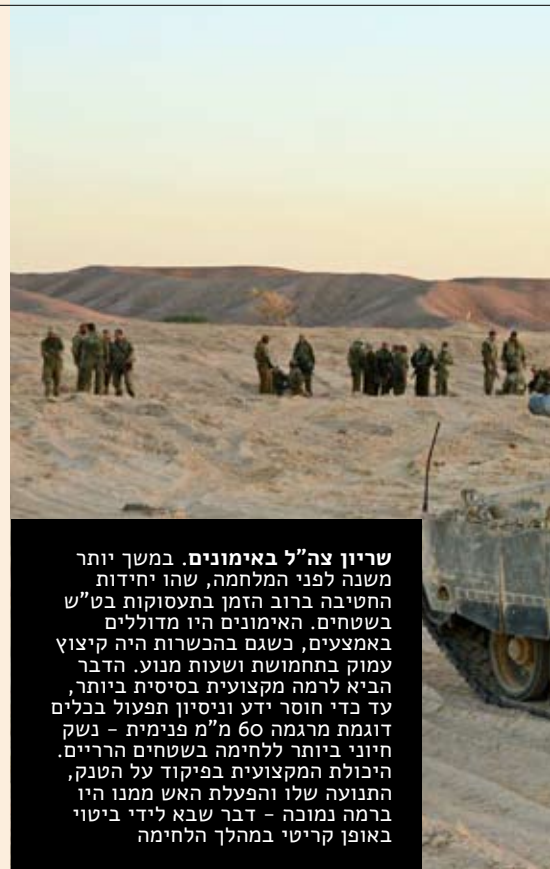
הקרקע שחלקן התגלו בסוף הלחימה. משימת החטיבה במבצע, הייתה להיות חלק מעוצבת הפלדה במאמץ עיקרי פיקודי. לחצות ולפתוח מעבר בנחל הסלוקי ובמרחב קנטרה, לתקוף בגזרתה, לסכל את יכולת התנועה של האויב במרחבה, לסכל שיגורים ולהשמיד פעילי חזבאללה, תשתיות ואמל"ח עד ה־13 ביולי בשעה 20:00. מטרת כל אלה הייתה לאפשר לאוגדה לעמוד במשימתה. משימת החטיבה הייתה לחפות על

חטיבת הנח"ל בעת כיבוש הכפרים פרון וע'נדוריה לפרוץ מעברים בסלוקי וציר עד ע'נדוריה על־ידי גדוד 605, לעבור דרך חטיבת הנח"ל בסלוקי ולתקוף מערבה את מרחב ג'בל טיר זבנה־גויא. נוסף על כך, בשלב השהייה לפתוח ציר לוגיסטי ולהקים נקודת תספוקת אוגדתית ושתשמש גם לאבטחה. סד"כ החטיבה כלל את גדוד 932 מחטיבת הנח"ל, גדוד 9, גדוד 46, גדוד 605 והפלס"ר החטיבתי.

הטעות התכנונית המרכזית בקרב, הייתה חלוקת משימת פתיחת המעבר והציר בסלוקי בין חטיבה 933 לחטיבה 401. התכנון המקורי של האוגדה היה, שהמשימה הזאת תבוצע כמשימה שלמה על־ידי חטיבה 933 כמעבר מותנה, כלומר, כיבוש השטחים השולטים (רכס פרון-ע'נדוריה), פתיחת המעבר והציר. במעלה הדרך בנוהל הקרב, נכפו

המוכנות לעימות כל שהוא הייתה ברמה נמוכה, הן ברמת הלוחמים והמפקדים לכל אורך שדרת הפיקוד

פרון-ע'נדוריה (נשמע: רנדוריה). ההערכה הייתה כללית, ובדיעבד התברר שהיערכות האויב לחלוטין לא הובנה. הייתה הערכה שהאויב מתכוון להגביר את החיכוך מול כוחותינו ולקחת יוזמה, כשבמקביל התגבר הירי המשמעותי מרמת נבטיה לישראל. ההבנה הייתה, שיש לאויב בעיות לוגיסטיות במרחבי יחידת נאצר והוא מתקשה לתת מענה, כשהוא מותקף בכמה חזיתות במקביל. ההישג המרכזי של הארגון בלחימה, הוא חוסר היכולת של צה"ל לשבור אותו. לא הצלחנו ברמת החטיבה לבנות תמונה, על בסיס תצפיות הפלס"ר והכוחות הלוחמים. האויב שמר על אפס נראות - להערכתי כמעט שלא נע אם בכלל. הטכניקות המוכרות כדי לעורר את השטח לא עבדו. המרחב היה גדול, האויב היה מחופר בעמדות בנויות היטב בעומק

שריון צה"ל באימונים. במשך יותר משנה לפני המלחמה, שהו יחידות החטיבה ברוב הזמן בתעסוקות בט"ש בשטחים. האימונים היו מדוללים באמצעים, כשגם בהכשרות היה קיצוץ עמוק בתחמושת ושעות מנוע. הדבר הביא לרמה מקצועית בסיסית ביותר, עד כדי חוסר ידע וניסיון תפעול בכלים דוגמת מרגמה 60 מ"מ פנימית - נשק חיוני ביותר ללחימה בשטחים הרריים. היכולת המקצועית בפיקוד על הטנק, התנועה שלו והפעלת האש ממנו היו ברמה נמוכה - דבר שבא לידי ביטוי באופן קריטי במהלך הלחימה

השלב האחרון במלחמה, שנקרא בדרך־כלל הקרב בסלוקי. החטיבה הגיעה לפיקוד הצפון כשבוע לאחר חטיפת החיילים, גדוד 52 וגדוד 601, שהיו בפיקוד הצפון בתחילתו של אימון קיץ, הופעלו מיד לאחר החטיפה. הפלס"ר הוקפץ אף הוא מהבקעה לטובת תגבור הכוחות. בהמשך הועלתה מפקדת החטיבה ושאר הגדודים. החטיבה פעלה במשך כל הלחימה תחת עוצבת הפלדה, בגזרה המזרחית של פיקוד הצפון. למעט גדוד 601 שנשאר במשך כל הלחימה בגזרה המרכזית, בשלבים השונים פיקדה החטיבה על כל יחידותיה תוך העברת וקבלת יחידות באופן תכוף בהתאם לשלבים השונים.

מבצע "שינוי כיוון 11", היה מהלך התקפי-פיקודי וחטיבה 401 לחמה בו תחת פיקוד עוצבת הפלדה. מטרת המבצע הייתה להפחית באופן משמעותי את ירי התמ"ס לשטח מדינת ישראל, ולהשיג שליטה על מעברי הליטני תוך פגיעה במקסימום מחבלים. תמונת מצב המודיעין הייתה כללית ביותר, כמו בכל שלבי המלחמה. ההבנה הייתה שחזבאללה מתארגן כתוצאה מן ההפוגה בלחימה, ותמונת המצב של המודיעין הייתה שאין תגבור כוחות אויב ברס

אישורי תוכניות בחפ"ק בצפון. תמונת מצב המודיעין הייתה כללית ביותר, כמו בכל שלבי המלחמה

▶ כמה שינויים שהקשה בהם לדעתי, היה חלוקת המשימה בין החטיבות. גבול הגזרה נקבע 500 מטרים ממערב לסלוקי. חטיבה 401 הייתה אמורה לחפות על חטיבת הנח"ל בכיבוש הרכס (שווח לא יעיל לחיפוי, במיוחד לנוכח העובדה שלא היו עזרי שת"פ).

במקביל לכיבוש הרכס, היה אמור להתחיל מהלך פתיחת ומיסוד מעבר בסלוקי ובהמשכו פתיחת הציר, למעשה לתוך גזרת 933, ובהמשך בהינתן התנאים של שיתוק האויב במרחב הייתה מתוכננת להתבצע תנועה של חטיבה 401 תוך מעבר דרך חטיבה 933. לכל ערבוב הכוחות הזה, מתוכנן היה חיפוי מהאגף עליידי חטיבה 226, ובמיוחד מגדוד 9255 שאמור היה לתפוס את שלוחת אל-קוציר. התכנון נכפה מהרמה הבכירה ביותר: הרמטכ"ל וסגנו, והתריעו עליו כל דרגי הפיקוד מטה.

תכנון, שליטה, משמעת בלחימה ועקת הקרב

בפרק הזה אתייחס בדוגמה אחת, לנושא מורכב ובסיסי בלחימה ברמת המפקדים הרלוונטי לרמת הגדוד ולרמת החטיבה. כאמור לעיל הוטלו על החטיבה כמה משימות. המשימה הראשונה הייתה פתיחת המעבר בסלוקי, ופתיחת הציר ממנו במעלה הדרך לע'נדוריה. במעבר היו אמורים בשלב הראשון לנוע כוחות גדוד 9 וגדוד 46, ובשלב מאוחר יותר אמור היה להפוך לציר לוגיסטי אוגדתי עד נקודת תספוקת ממערב לע'נדוריה. בשלב התכנון טעיתי, ותכננתי את ציר התנועה בשונה מן הציר שאותו תכננה האוגדה - במעלה הדרך ולא בוואדי כפי שמופיע בשרטוט.

שינוי הציר נבע מהערכה, שהתבססה על מידע שיש אפשרות למטען בציר בוואדי. השינוי לא הובא לאישור האוגדה, דבר מתחייב מהיותו ציר תספוקת אוגדתי. בנוסף לא הגדרתי בצורה מדויקת לגדוד 605 את משימת פתיחת הציר, או יותר נכון: "עד היכן הוא נדרש לפתוח את הציר?". הוגדרה פתיחת הציר עד פאתי ע'נדוריה. ההגדרה הזאת הייתה פתוחה להבנה של הפקוד, ובפועל נפתח הציר עד הסרפנטינה (עיקול) הראשונה כפי שמופיע בשרטוט. משימת פתיחת

המעבר לעומת זאת, הוגדרה בצורה מפורטת, הושם דגש על הסימון ובוצע קפ"ק מעברים עליידי הסמח"ט. במהלך הקרב נע גדוד 605 למשימתו בעקבות גדוד 932; כאשר את הכוח הוביל גדוד 931 למשימת כיבוש ע'נדוריה. גדוד 605 עבר בסלוקי, נע ופתח את הציר עד הסרפנטינה הראשונה.

ההתנהלות מהשלב הזה שנויה במחלוקת. בפועל, נע הגדוד אחורה, לא סימן, מיסד והחזיק את המעבר בסלוקי כדי לאפשר את תנועת הגדודים. הוא חלף על פני גדוד 9 בוואדי הבריך מערבה, הקים לעצמו מגנן והמתין. המג"ד טען שההתנהלות היא תוצאה של פקודה שלי. הטענה הזאת אינה הגיונית, בעיקר מבחינת מבצעית, ואינה נכונה. מפקד שמבין את הקרב, רואה את מהלכי הכוחות מסביב - לחימה אינטנסיבית בע'נדוריה, הפלס"ר וגדוד 932 שהופעלו לתגבור, גדודי הטנקים ערוכים לתנועה דרך המעברים שאותם

היה אמור לפתוח ולהחזיק. התו"ל הבסיסי ותפקידי ההנדסה בציר הררי להחזיק צירים פתוחים - לא מאפשר לנהוג בצורה הזאת. תנועת גדוד 605 מזרחה לא הייתה ידועה לי כמח"ט, ולא למפקדת החטיבה שתפקדה ממוצב פרג בתנאים נוחים יותר. שליטת מפקד, מוגבלת להתנהלות מבצעית בסיסית של פקודים. להערכתי, זו הייתה תוצאה קיצונית של עקת הקרב. ציינתי את טעויותיי בתכנון, בחוסר הגדרת נקודה ברורה במפה עד היכן בדיוק צריך היה הציר להיפתח. מעבר לכך, לקחים על משמעת מבצעית אין לי למעט הצפת המקרה וטיפול פיקודי שלא היה.

המשמעויות של המקרה, היו עיכוב בתנועה של גדוד 9 ביציאה מוואדי בריך, במעבר הסלוקי ובעלייה על הציר. הטנקים הראשונים, של מ"מ 2, מ"פ ל' והמג"ד האטו את תנועתם. בשלב הזה, נורו טילים מאזור פרון שפגעו ופצעו קשה את מג"ד 9. כמו כן, הם פגעו בטנק המ"מ המוביל, ולמעשה השביתו אותו לירי (פגיעה בתותח). בהמשך הופעל מטען, והדבר גרם לעצירת התנועה ולפגיעה בטנקים נוספים.

סיכום

בקרב בסאלוקי נפלו ונפצעו לוחמים ומפקדים שבתפקודם הביאו לידי ביטוי את המרכזיים בערכי צה"ל: דבקות במשימה, אומץ לב, רעות, דוגמה אישית

ההערכה הייתה כללית, ובדיעבד הפער המשמעותי בה היה שלא הובנה היערכות האויב לחלוטין

לאחר החזרה מהקרב בסלוקי בחפ"ק החטיבתי. בתחקיר עוצבת הפלדה, לא קוימו שלבי התחקיר הבסיסיים בצורה מקצועית ופתוחה

מעבר כוח דרך כוח, לא ניתן היה לבצע אותו עם ירי לעבר האויב, מכיוון שהאש נורתה מגזרת חטיבת הנח"ל. לעובדה ולשלב שאני מתאר יש מרכיבים רבים נוספים, אבל אני רוצה להתרכז בנקודה אחת בסוגיית התחקירים.

אחת הטעויות שעשיתי מול התכנון האוגדתי, הייתה בחירת ציר ההתקדמות לחטיבה במעלה הדרך מהמעבר בסלוקי לכיוון ע'נדוריה. האוגדה הגדירה ציר שנע מאחת הסרפנטינות דרך הוואדי למעלה לכפר, ואילו בתוכנית החטיבתית תכננתי את ציר התנועה בהמשך הדרך (כפי שניתן לראות בשרטוט). כפי שתוארתי לעיל, נורו על טנקי הגדוד טילים בשלב התנועה על הציר וכן על טנק המ"פ בשלב שירד לתוך הוואדי המקביל (ציר התנועה שאותו תכננה האוגדה).

סוגיית מקור הירי בשלב הזה של הלחימה הטרידה אותי במהלך התחקיר האוגדתי, והיה לי ברור שאינה קשורה לטעות בציר התנועה. הערכתי שהירי על הטנקים שעל הציר, והירי על טנק המ"פ - בוצעו מאותה עמדה. המשכתי לבדוק את הסוגיה, ונעזרתי בחומר שקיבלתי מרפ"ט שניתחו את הפגיעות בכל הטנקים. על-ידי בחינת זוויות הפגיעה, והצבה מדויקת של הכלים שנפגעו באמצעות תצ"אות, הגעתי לאזור שיגור הטילים ממרחב אל-קוציר (כפי שניתן לראות בשרטוט).

האזור הזה נמצא בגזרת האחריות של חטיבה 226. בבדיקה שעשיתי התברר לי שהגדוד שאמור היה לתפוס את השליטה באזור, הגיע ליעד הזה 24 שעות מאוחר יותר מכפי שנקבע בפקודה בשל בעיות לוגיסטיות. אחת התובנות שלמדתי במלחמה, היא הצורך לחדד מאוד את ההסברים לפקודים ולבדוק ולוודא ביצוע בצורה פרטנית. בדיעבד, ברור שהחטיבה הייתה צריכה לוודא שגדוד הצנחנים נמצא במקומו ושאגף החטיבה מאובטח לחצייה, או לחלופין לתת לכך פתרון אחר לדוגמה באש. עם זאת, לכל יחידה יש אחריות ראשונה לעמוד במשימתה, ואם יש בעיה או עיכוב - יש לדווח ולעדכן. בתחקיר האוגדתי הנושא לא עלה.

לדעתי, הטעות במינוי אלופי המילואים להובלת התחקירים הובנה, ולא נעשתה במערכות הבאות וטוב שכך. אני סומך על הרמטכ"ל ועל מפקדי צה"ל האחרים, שהם מקיימים את התחקירים ללמידה איכותית ולהפקת לקחים בה הכרחיים.

כוחות שריון במהלך מלחמת לבנון השנייה. הטעות שעשיתי אל מול התכנון האוגדתי, הייתה בחירת ציר ההתקדמות לחטיבה במעלה הדרך מהמעבר בסלוקי לכיוון ע'נדוריה

מרחב הכפרים: קנטרה, פרון, ע'נדוריה, שריפה, ארזון וג'ויא. התוכנית המקורית של מפקד עוצבת הפלדה, התבססה על חלוקת הגזרה והמשימות בין החטיבות בצורה מקצועית. כזאת המאפשרת פיקוד ושליטה ותוך ניסיונות לבצע הונאה ותחבולה, לבזר את מאמצי האויב וכל אלה על פי התו"ל המוכר. במעלה הדרך נכפו על מפקד האוגדה כמה שינויים, בין היתר ביטול מאמץ משני (ניסיון חצייה מקביל) ושינוי גבולות הגזרה והמשימות בין חטיבה 401 לחטיבת הנח"ל.

השינוי כפי שנעשה - משימת פתיחת המעבר שהייתה בתוכנית המקורית משימה שלמה של חטיבת הנח"ל, חולקה לשניים: על חטיבה 401 הוטל לחפות על תנועת חטיבת הנח"ל ולכבוש את הכפרים פרון וע'נדוריה. לשם כך נקבע גבול גזרה חדש - שיהיה במקביל לסלוקי - 500 מטרים מערבית לו. לאחר כיבוש הכפרים על-ידי חטיבת הנח"ל, הוטלה משימת פתיחת המעבר והציר על חטיבה 401. השינוי יצר מורכבות רבה מאוד בביצוע של תיאומי כוחות, מכיוון שכיבוש מרחב הכפרים נמשך זמן רב מן המתוכנן. על אף שנתתי את פקודת התנועה לכוחות ביום שבת בשעה 10:00 בבוקר - באור יום ולא בלילה כמתוכנן - עדיין התקיימה לחימה בכפרים ואש נורתה מתוכם על הכוחות שנעו ופגעה בהם. מכיוון שכל המהלך היה למעשה

ואחוות לוחמים. למרות המורכבויות עמדה החטיבה במשימתה והייתה מוכנה ומסוגלת להמשיך מערבה להשלמת המהלך המתוכנן. תחקיר והפקת לקחים הם בבסיסה של המערכת הצבאית. התחקיר מורכב כידוע משלושה שלבים: מה היה? למה היה? ואיך צריך לעשות נכון יותר? חובה לערוך תחקיר פתוח ואמין, והוא מהווה בסיס ללמידה של המערכת ולהנחלת הלקחים למפקדים וליחידות, שלא היו שותפות למבצע או ללחימה כזאת או אחרת. קיימנו את מערכת התחקירים בשיטה המוכרת מרמת היחידות הזוטרות - בדרך-כלל הפלוגה, הרמה הגדודית, החטיבתית ועד תחקיר של עוצבת הפלדה. עד רמת החטיבה, הובלו התחקירים על-ידי מפקדי היחידות כפי שנהגנו תמיד. ברמת האוגדה החל תהליך לא תקין שלא היה מוכר עד אז. הרמטכ"ל מינה אלופים במילואים להוביל את התחקירים. בתחקיר עוצבת הפלדה, לא קוימו שלבי התחקיר הבסיסיים באופן מקצועי ופתוח. שיקולים זרים השפיעו על אמינות התחקיר ומקצועיותו. עלייה לרגל של מפקדי יחידות למוביל התחקיר האוגדתי, עיוותה את המציאות ופגעה בהפקת הלקחים.

בחרתי להביא דוגמא אחת מהקרב ב"שינוי כיוון 11" בסוף המלחמה. משימת האוגדה הייתה להוות מאמץ פיקודי עיקרי, לחצות ולפתוח מעברים בסלוקי ולתקוף את

